

Entre el setembre i l'octubre de 2013, el territori del Sénia va quedar sacsejat per un seguit de terratrèmols provocats per la plataforma Castor. Passat un any, el Govern espanyol enllesteix el mecanisme per compensar amb 1.400 milions d'euros Florentino Pérez per la construcció d'una instal·lació que ha demostrat ser un nyap tècnic i econòmic majúscul.

Castor, un pou sense fons

L'activitat de la plataforma Castor es va aturar el 27 de setembre de 2013, però el Ministeri d'Indústria no té previst desmantellar-la.

El dimarts 1 d'octubre de 2013 és una data que els veïns de Vinaròs difícilment oblidaran. Aquell dia la terra va tremolar sota els seus peus. Ho va fer amb una intensitat de 4,2 graus en l'escala de Richter. Aquella sacsejada fou el pic d'un seguit de terratrèmols que, amb més o menys força, s'havien anat produint des de la primera setmana de setembre. Només entre el 5 de setembre i finals d'octubre al Baix Maestrat i el

veí Baix Ebre es van comptabilitzar 12 tremolors d'una intensitat superior als tres graus Richter. En aquest període, els sismògrafs detectaren fins a 500 microsismes.

La causa d'aquells moviments tectònics s'hauria d'anar a buscar 22 quilòmetres mar endins, allà on l'empresa Escal UGS havia situat un magatzem de gas subaquàtic reutilitzant un jaciment de petroli ja explotat. Es tractava d'aprofitar un dipòsit natural

situat a 1.700 metres de profunditat i amb una capacitat de 1.300 milions de metres cúbics per emmagatzemar gas per després revendre'l a un preu superior al de compra. Sobre el paper, i en un context d'hipotètica escassetat, Castor –una infraestructura que formava part de la planificació estratègica d'instal·lacions gasistes del Govern espanyol– podria garantir un terç de la demanda de gas a Espanya durant 50 dies si més no.

Amb el que ningú no comptava (i per “ningú” s’hauria d’entendre tots els tècnics i enginyers que van intervenir en la seua planificació i disseny) era que Castor estava situat sobre una falla més sensible que no es preveia. La injecció de gas en la fase prèvia a la seua entrada en funcionament (vegeu entrevista en la pàgina 48) va desencadenar un moviment sísmic que ningú no havia estat capaç de preveure. El resultat fou que el 27 de setembre de 2013, quan l’alarma social a la zona havia cridat l’atenció dels mitjans de tot l’Estat espanyol, el ministre d’Indústria, José Manuel Soria, va decretar la paralització dels treballs d’injecció en la plataforma Castor.

D’aleshores ençà ha passat un any, sense que els habitants de la zona sàpiguen del cert què passarà amb aquella mola de ferro que es fita mar endins i que, durant uns dies dels mesos de setembre i octubre de l’any passat, els va llevar la son. De moment, el Govern espanyol, tot escudant-se en uns informes internacionals que mai no acaben d’arribar, ha evitat pronunciar-se a favor del tancament definitiu i el posterior desmantellament d’aquesta infraestructura, tal com es reclama des de les terres del Sénia. No debades la clausura d’aquest magatzem és, a hores d’ara, una preocupació secundària per al ministre d’Indústria. El que de veritat ha tingut enfeinat l’equip del ministre Soria durant els últims mesos ha estat trobar una solució econòmica per acontentar, d’una banda, Florentino Pérez, el totpoderós president del Reial Madrid que també ho és d’Escal UGS i, de l’altra, els inversors estrangers que s’hi van jugar els diners.

Epicentre: especulació. Per finançar l’obra, Escal-UGS va signar un crèdit per 10 anys de 1.300 milions d’euros amb una vintena de bancs. El juliol de 2013, quan ja s’havien iniciat les primeres injeccions, la plataforma Castor, en la seua condició d’infraestructura energètica estratègica, es va incorporar a un nou programa del Banc Europeu d’Inversions (BEI) anomenat Project Bond Credit Enhancement. Aquest programa consisteix en l’emissió de deute vinculat a un projecte al qual els inversors poden accedir a través de la compra de bons. Castor fou el projecte pioner a participar en aquesta

“Castor encara és una amenaça”

Jordi Marsal (el Perelló, Baix Ebre, 1976), redactor de l’Agència Catalana de Notícies a les Terres de l’Ebre, és autor de *Castor: la bombolla sísmica* (Edicions Saldonar), una obra impulsada pel Grup de Periodistes Ramon Barnils que descriu tots els detalls del fracassat procés de posada en marxa del magatzem de gas.

—Com surgeix la idea d’escriure el llibre?

—Com a redactor de l’Agència Catalana de Notícies havia seguit el tema des de l’any 2007, quan per primera volta el projecte surt a la llum. De bon començament Castor ha estat envoltat de molta opacitat i obscurantisme i això feia la idea d’escriure aquest llibre encara més engrescadora. Arran dels terratrèmols es va escriure molt sobre Castor però molt poc sobre com s’havia gestat i quines circumstàncies havien desencadenat l’acció sísmica. Crec que era necessari escriure un llibre que aportara llum sobre les coses que no ens han volgut explicar.

—Tanmateix, ni Escal-UGS ni el Ministeri d’Indústria no han volgut parlar amb vostè.

—La meua intenció era parlar amb tots els implicats, però ells s’han tancat en banda. Així que he hagut de recórrer a altres vies com ara el *Butlletí Oficial de l’Estat* (BOE), els informes tècnics als quals he pogut accedir, etcètera, amb la intenció de fer un llibre el més rigorós possible. Que no hagen volgut parlar per al llibre posa en evidència que hi ha coses que no estan del tot clares. El nivell d’opacitat és tal que fins i tot als tècnics del CSIC que hi han participat els han obligat a signar un acord de confidencialitat.

Que l’empresa no vulga parlar és greu, però resulta encara més greu que l’administració es negue a proporcionar informació. Al capdavall, com a administració pública que són, hi haurien d’estar obligats. Aquest nivell d’opacitat és lamentable i diu molt sobre la salut democràtica.

—Castor: la bombolla sísmica es publicà només uns mesos abans que Escal anunciés la seua renúncia a explotar el magatzem de gas. En el seu llibre ja insinua aquesta possibilitat. Creu que aquesta renúncia és l’avantsala definitiva a la seua clausura i desmantellament?

—Si el projecte no és tècnicament viable i hi ha riscos per a les persones, l’única opció hauria de ser el desmantellament, per més que des del ministeri s’estiga barallant l’opció d’hivernar la infraestructura. Al marge d’això, cal preguntar-se per les responsabilitats. Si es demostra que hi ha responsabilitats per negligència o mala praxi tècnica tant dels responsables administratius com de l’empresa —i sembla que n’hi ha hagut, i moltes—, el Govern no se’n pot desentendre. Fer-ho seria tancar en fals aquest tema. Sobre qui va autoritzar què encara hi ha molts interrogants oberts que caldria tancar. No buscar responsabilitats i que el mort de les compensacions a l’empresa recaiguera sobre els ciutadans seria una estafa en tota regla.

—En el llibre explica, per exemple, que el ritme d’injecció de gas es va fer de manera irregular...

—Sí, s’havia de fer de manera escalonada. Els experts internacionals no recomanen injectar volums superiors al 50% respecte de l’etapa anterior. Però, per alguna raó, el 5 de setembre el volum injectat es va incrementar un 147%, la qual cosa desencadenà l’activitat sísmica perquè el gas no va trobar prou espai a les porositats i això va desestabilitzar una falla petita. Així doncs, sembla que, per part de l’empresa, es va cometre una negligència.

—I què hi ha de les responsabilitats dels càrrecs públics? El Govern del PP insisteix que és una infraestructura heretada del Govern >>

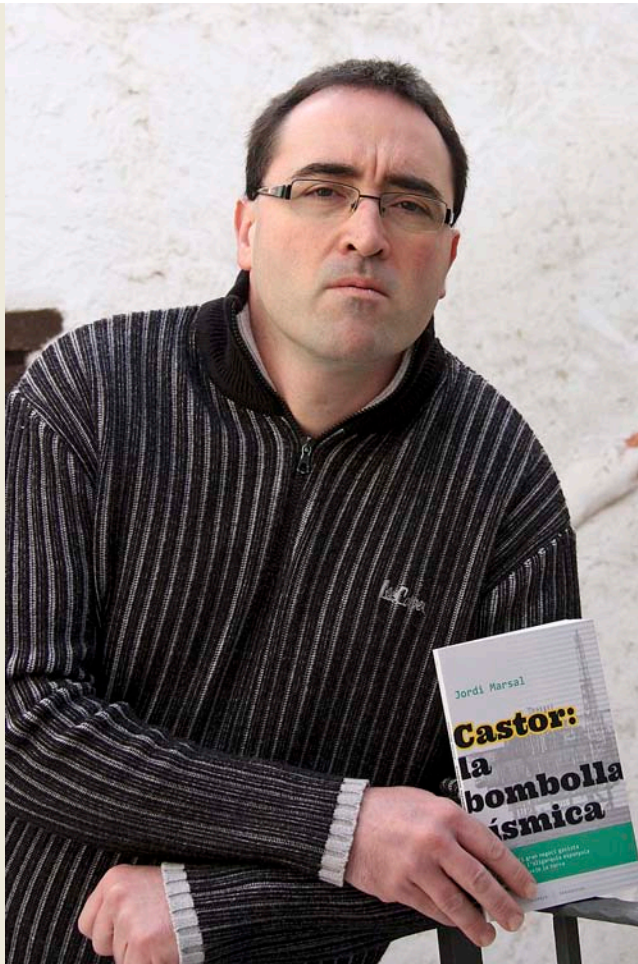
>> anterior; Miguel Sebastián, que ell només portava un mes de ministre quan ho va aprovar el consell de ministres... En el llibre recalca l'exemple del terratrèmol de l'Aquila, a Itàlia, on sis membres d'una comissió científica van rebre penes de presó per no predir el sisme.

—Si la justícia funcionara com realment ha de funcionar, s'haurien d'aclarir responsabilitats perquè —com és praxishabitual en aquest país— s'han gastat diners públics en infraestructures cares i inútils de les quals surten beneficiats només uns quants. A aquestes alçades ha quedat demostrat que s'han fet moltes coses malament: no hi hagué una bona gestió dels riscos; el Ministeri d'Agricultura aprovà l'estudi d'impacte ambiental assumint acríticament els criteris de l'empresa; no

es va fer cap informe sobre el risc sísmic a pesar de les advertències de l'Observatori de les Terres de l'Ebre... A tot això cal sumar els canvis que es van anar introduint per tal de blindar la inversió de Florentino Pérez en detriment de l'interès general. Ni el magatzem de Gaviota, a Bermeo (Biscaia) ni el de Yela, a Guadalajara, no contempen unes condicions tan avantatjoses per al gestor de la infraestructura. Hi ha responsabilitats econòmiques, polítiques i administratives que s'han d'aclarir. És imperatiu que s'arribe fins al fons.

—En el llibre vostè parla de Florentino Pérez com de l'“escanyapobres”...

—És que si fas un repàs a com ha anat tot el procediment, el que et trobes és que les successives administracions, almenys en aquest assumpte, han legislat sempre d'acord amb les necessitats de Florentino Pérez. Quan alguna cosa no li ha semblat bé a ell, s'han canviat les condicions de retribució, fins i tot en contra del criteri del Consell Nacional de l'Energia. El resultat de tot plegat és que ara es vol fer recaure el cost d'aquest nyap sobre l'esquena dels usuaris de gas. El que no pot ser és que es socialitzen les pèrdues i ningú no assumeixi cap responsabilitat sobre un negoci

“No buscar responsabilitats seria una estafa”

que, en teoria, havia de donar grans beneficis als seus promotors. Al capdavall, si Florentino va entrar en aquest negoci —una decisió que s'emmarca dins de la seua estratègia de diversificar el negoci a la vista del final de l'etapa daurada del totxo— va ser perquè hi veia beneficis. Les coses no li van eixir bé i n'hauria d'assumir les pèrdues.

—Hi ha cap manera d'evitar que els plats trencats d'aquest nyap els acaben pagant els ciutadans?

—El Tribunal Suprem [en la sentència que dona per vàlida una clàusula del decret de concessió que obliga a indemnitzar l'empresa concessionària encara que aquesta hi renunciï], en contra del que ha interpretat la majoria, diu que l'empresa té dret a una compensació, sense perjudici que el Govern espanyol demostre que hi

ha hagut frau o negligència, la qual cosa podria comportar una rebaixa o una revisió de la quantitat a pagar a EscalUGS. Crec que per aquesta via hi pot hi haver alguna possibilitat.

—L'afer Castor ha canviat la consciència col·lectiva de la gent de les terres del Sénia?

—Voldria pensar que sí. Si els terratrèmols van tenir alguna cosa bona fou que van actuar de catalitzador del descontentament ciutadà. La gent va prendre consciència que érem les víctimes involuntàries dels tripijocs que caracteritzen un model de desenvolupament insostenible. Amb anterioritat als sismes, molta gent, sobretot a Vinaròs, havia caigut en el parany d'aquest caciquisme dels grans projectes que vénen de fora. Els terratrèmols, però, els van sacsejar la consciència.

Ara bé, fa la sensació que el temps ha esmorteït aquella reacció impulsiva. Però els qui vivim en aquesta zona no podem abaixar la guàrdia perquè la plataforma continua estant enfront de casa nostra i per tant el problema continua estant ací. Mentre no es desmantelli, Castor és una amenaça per a la zona. No ens valen solucions a mitges.

iniciativa, que el mateix BEI va encoratjar amb la compra de bons per valor de 300 milions d'euros. Aquesta operació, en la qual participaren bancs i inversors estrangers, permetia a Escal UGS substituir el deute bancari per bons a un interès del 5,7%.

Quin era el problema, arribats a aquest punt? Doncs que l'esquema de venda de bons preveia que si el 30 de novembre de 2014 la concessió no estava operativa –i no ho estarà– i, a més, no havia estat rescatada per l'Estat, Escal hauria de tornar els diners als bonistes de manera anticipada, una opció que resultaria molt perjudicial per a Florentino Pérez –que a través d'ACS és propietari de dues tercers parts d'Escal-UGS– perquè faria recaure sobre ell bona part del pagament.

És per aquesta raó que el president del Reial Madrid fa molts mesos que mou fils des del seu despatx perquè l'Estat es faça càrrec d'aquesta malifeta. Florentino té al seu favor que el reial decret de concessió a Escal-UGS que va aprovar el Govern socialista l'any 2008 contempla que l'Estat ha de reemborsar el cost de la infraestructura a la concessionària. I ho ha de fer –perquè així ho marca el reial decret– encara que la concessionària haja comès una negligència –com sembla que ha passat– o haja renunciat pel seu compte a la concessió. “El reial decret es va fer conforme a les necessitats i desitjos de Florentino Pérez, sense parar compte que hi prevalguera l'interès públic”, es lamenta el diputat per Compromís Joan Baldoví. Cap altre decret de concessió als magatzems de gas al subsòl existents (Gaviota, a Bermeo –Biscaia–; i a Yela –Guadalajara–) no contempla una regalia d'aquestes característiques.

De moment, les pressions de Florentino semblen haver donat els seus fruits. Segons han publicat diversos mitjans digitals, el Ministeri d'Indústria té ja enllestit un pla que, en última instància, farà recaure sobre l'esquema dels consumidors de gas el cost de Castor. Aquest pla B consisteix, d'una banda, que Enagás (que en un principi tenia previst incorporar-se a l'accionariat d'Escal-UGS una volta entrara en funcionament) es faça càrrec des del punt de vista tècnic del tancament de la planta (tancament, que no desmantellament, ja que el Govern encara

Florentino Pérez és màxim accionista d'Escal-UGS a través d'ACS.

confia en donar-li algun ús temps a venir). D'una altra banda, l'equip de José Manuel Soria està treballant amb un grup de bancs per tal d'articular un mecanisme de finançament que per-

meta pagar als bonistes que en el seu moment van finançar la construcció d'aquesta infraestructura. L'opció que consideren els tècnics del ministeri i els bancs implica fer una nova emissió de bons a llarg termini a canvi de rebre una rendibilitat que cobrarien a càrrec de les empreses de distribució de gas, això és, la mateixa Enagás, Endesa, Iberdrola i Gas Natural. En últim terme, les dites empreses farien recaure aquest cost sobre les factures dels usuaris del sistema. “De nou passa com amb tants altres projectes faraònics que s'han fet en aquest país –es lamenta el diputat d'Esquerra Unida, Ricardo Sixto–: es privatitzen els beneficis i es socialitzen les pèrdues”. Per a Tom Kucharz, assessor ambiental i membre d'Ecologistes en Acció, som “davant un cas paradigmàtic de connivència entre els poders públics i els capitals financers, que impulsen obres faraòniques, antisocials, insostenibles i inútils.”

Violeta Tena

TALLERS GRATUÏTS D'ANIMACIÓ LECTORA EN ELS CENTRES EDUCATIUS

NIVELLS PRIMÀRIA, ESO I BATXILLERAT

Més informació a:
tresiquatre@tresiquatre.cat
www.tresiquatre.cat
 680437157

Pots seguir-nos a [Facebook](#) i [Twitter](#)
 Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.com

Edicions Tres i Quatre / València